

Упоредо са темама које заузимају прве странице новина одигравају се и други догађаји. Они су значајни за нашу будућност, али се о њима слабо говори. Некада човек помисли да се то ради намерно. Као да се јавности даје звечка, да би се забавила, док велики играчи не заврше посао.

Тако се ових дана, упоредо са нашим свесрдним бављењем Николићем, отворио процес чије је име: „једнострана примена Прелазног споразума и ССП”. Сви знамо да је Савет министара ЕУ у понедељак одбио да одмрзне Прелазни споразум. Како би нас утешио, Оли Рен је предложио да Србија почне сама, једнострано, да примењује одредбе ССП-а које су до ње. Тако ће Србија дати још један знак своје решености да остане на путу евроатлантских интеграција.

Исте вечери, преко медија обратио нам се хор бивших и садашњих политичара. Они су нам објашњавали како је Ренова идеја одлична. Речено нам је да се од Србије пре свега очекује да једнострано смањи или потпуно укине царину за већи део робе из ЕУ. Истина, српска роба ће и даље на границама ЕУ бити царињена. Али, уверавали су нас, корист ћемо имати сви. Добићемо тржиште пуно квалитетне робе. Као потрошачи, бићемо презадовољни. Једнако ће бити задовољни и бриселски службеници. Они ће још једном моћи да се увере да „Србија на тај начин сама ради на убрзању свог европског пута” (Горан Свилановић, „Политика”, 17. септембра, стр. 5).

У тим радосним анализама само два питања остала су без одговора. Прво – како се неко у Србији већ раније није сетио тако генијалне идеје? И друго, са којим парама ће српски потрошачи да купују ту робу? Предузећима, у којима српски потрошачи зарађују плату, европска тржишта остаће једнако (не)приступачна као и до сада. Са друге стране, та иста предузећа на домаћем тржишту добиће јаку конкуренцију. Хиљаде радника ући ће у категорију „незапослених потрошача”. А незапосленом потрошачу свеједно је каква га све роба чека у продавници.

Најгоре је од свега што ми уопште не знамо шта све још из ССП-а наши политичари могу почети једнострано да примењују. Сам текст ССП-а (са анексима) има 720 страна. У нашој јавности пажња се првенствено обраћала на ону реченицу о Косову. Међутим, као што су упозоравали неки стручњаци, у тих 720 страна ССП-а налазе се и неке друге важне, али спорне одредбе. На њих је, рецимо, указивала Маја Ковачевић, некадашњи шеф Канцеларије за придруживање СРЈ Европској унији (2001–2003), у тексту објављеном у „Политици” 24. априла 2008.

Маја Ковачевић је тада протестовала што су наши преговарачи укључили у ССП и одредбу по којој се предузећима из ЕУ даје право стицања власништва над непокретностима у Србији. По тој одредби странци се изједначавају са српским привредним друштвима и у погледу коришћења јавних добара. Ковачевићева је указала да су многе земље, које су склапале ССП, изричито ограничиле могућност да фирме и појединци из ЕУ постају власници природних богатстава и земљишта. Тако су Естонија, Летонија, Литванија, Словачка и Мађарска прописале да странци не могу да купују пољопривредно земљиште и шуме у наредних седам година од учлањења тих земаља у ЕУ (са могућношћу да се тај рок продужи за још три године). Чешка је поступила слично

овим земљама, а Пољска је исту рестрикцију проширила на читавих 12 година! И Словенија је оставила могућност да може примењивати сличан механизам током седам година од учлањења. Албанија и Хрватска су, упозорава даље Маја Ковачевић, у својим ССП изричито искључиле могућност да у тим државама странци купују земљиште. Једино је то допустила Србија. Далеко пре учлањења, па чак и реално далеко пре званичног стицања статуса кандидата.

Зато се можемо запитати да ли ће, као део пакета доказивања „европског пута“, и ова одредба ССП-а бити примењена? Уосталом, зашто да не? Што да наши богаташи, који су покупували на хиљаде хектара ораница по Војводини, нешто не зараде? За неке од њих кажу да су правили ову владу. Што да им се не дозволи да наплате тај тежак посао?

Нешто дубоко није у реду са нашом јавношћу. Она пречесто поставља погрешна питања и бави се погрешним темама. Пољска, чланица ЕУ, не дозвољава привредним субјектима из ЕУ да купују земљу, чекајући да ЕУ коначно дозволи Пољацима да се могу легално запошљавати по целој ЕУ. Србија не само да није чланица ЕУ. Она још није ни кандидат за чланство у ЕУ. Србији ни ССП није ратификован. На Србију се чак не примењује ни елементарни Прелазни споразум. Али, наши политичари су решени да се у Србији одмах примењује све оно што друге земље неће да примене ни као чланице. А питања која би слободна и одговорна јавност поставила јесу: Зар је могуће да нема граница нашем (само)понижавању? Зар је могуће да смо толико бедни? Или се то самопонижавање и дешава само зато да би неко постао још сиромашнији, а неко још богатији?

[објављено: 18/09/2008.]